Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

32 317 JBZ-Raad

Nr. 262 **VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG**

Vastgesteld 28 januari 2015

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de brief van over brief van 21 januari 2015 over de geannoteerde agenda van de informele bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken op 29–30 januari 2015 (Kamerstuk 32 317, nr. 261), over de brief van 17 december 20144 over het verslag van de bijeenkomst van het Gemengd Comité en de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken op 4 en 5 december 2014 (Kamerstuk 32 317, nr. 260), over de brief van 19 december 2014 over de stand van zaken bij de onderhandelingen over de EU-ontwerprichtlijn voor Netwerk- en Informatie Beveiliging (Kamerstuk 33 602, nr. 5) en over de brief van 26 januari 2015 over het delen van nationale databanken van Benelux-landen.

De vragen en opmerkingen zijn op 26 januari 2015 aan de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie voorgelegd. Bij brief van 27 januari 2015 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Jadnanansing

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn

kst-32317-262
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Europese Commissie een nieuw voorstel inzake de uitwisseling van reisgegevens werkt. Deze leden vragen of dit voorstel een adequaat filter bevat waarmee niet-relevante gegevens van niet-verdachte of anderszins gesignaleerde burgers meteen verwijderd kunnen worden. Komt de opstelling van de Nederlandse regering er op neer dat zo een filter een harde voorwaarde is?

De aan het woord zijnde leden vragen of de inzet van de Nederlandse inzet nog steeds is dat de Verordening bescherming persoonsgegevens het recht moet bevatten om zichzelf te laten verwijderen uit internet zoekmachines en sociale media, uitgezonderend journalistieke media en met uitzondering van politici?

De leden van de VVD-fractie merken voorts op dat de betrokkenheid van nationale parlementen bij het controleren van het handelen van Europese agentschappen, waaronder Europol, is geregeld in het Verdrag van Lissabon. De invulling hiervan dient vorm te krijgen via herziening van de afzonderlijke verordeningen die ten grondslag liggen aan deze agentschappen. De Europese Commissie heeft een wijziging van de verordening Europol voorgesteld. Bij de behandeling van de conceptverordening heeft het Europees parlement een resolutie aangenomen met een reeks amendementen. Eén van de amendementen stelt voor de interparlementaire controle van Europol vorm te geven via de oprichting van een zogenaamd Joint Parliamentary Scrutiny Group en deze wettelijk te verankeren in de verordening. De leden van de VVD-fractie vragen een oordeel van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (hierna: de Minister en de Staatssecretaris) over dit amendement. Deze leden zijn geen voorstander van het opnemen van de oprichting van een interparlementaire controlegroep in de tekst van de verordening. Zij geven er de voorkeur aan dat er geen uitwerking in de wettekst komt zodat er voldoende ruimte blijft om één en ander nader vorm te geven. Delen de Minister en de Staatssecretaris deze mening? Zo ja, op welke wijze gaan zij zich maximaal inzetten om te voorkomen dat er een oprichting van een interparlementaire controleroep in de tekst van de verordening wordt opgenomen? Zo nee, waarom niet?

Een mogelijk vorm van interparlementaire controle zou kunnen worden vormgegeven analoog aan de huidige werkwijze en opzet van de COSAC. Hoe zien de Minister en de Staatssecretaris dit?

2. Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie willen op basis van de geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad graag een aantal vragen stellen.

Deze leden begrijpen dat ten aanzien van de aanpak van terrorisme enkele EU-lidstaten afspraken hebben gemaakt die de bestaande EU-samenwerking in de strijd tegen terrorisme en jihadstrijders verder moet versterken. Een belangrijk onderdeel is de intensievere samenwerking met internetproviders. Voornoemde leden vragen op welke manier deze samenwerking wordt geïntensiveerd. In hoeverre zullen hierbij concessies gedaan worden aan de bestaande afspraken met betrekking tot gegevensbescherming? Is het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, waar Nederland het jihadisme mede mee wil bestrijden, onderdeel van de verdere discussie in EU-verband?

De aan het woord zijnde leden willen ten aanzien van de PNR-gegevens meegeven dat de manier waarop Nederland nu hiermee omgaat niet belemmerd mag worden door nieuwe dan wel andere regels vanuit Europa. Kunnen de Minister en de Staatssecretaris een toezegging doen op dit punt?

De leden van de PvdA-fractie hebben voorts vragen met betrekking tot de reikwijdte van de algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn gegevensbescherming voor de opsporing en vervolging. De Minister en de Staatssecretaris geven aan dat het niet praktisch is dat een deel van de politietaken voor wat betreft de gegevensverwerking deels onder de richtlijn valt en een ander deel onder de verordening. De voorkeur ligt bij een richtlijn voor alle politietaken. Waarom wordt er niet voor gekozen om het verwerken van gegevens van alle politietaken onder de verordening te laten vallen? Welke belangrijke inhoudelijke verschillen bestaan er tussen de verordening en de richtlijn? De Minister en de Staatssecretaris gaan er vanuit dat op de informele JBZ-Raad uitzicht ontstaat op een bevredigende formulering voor de onderlinge afstemming van de reikwijdtebepalingen van verordening en richtlijn. Waar is die verwachting op gebaseerd?

Voornoemde leden vragen voorts welke best practices Nederland zal inbrengen bij de discussie over vormen van justitiële samenwerking op zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk terrein?

De aan het woord zijnde leden vragen ten aanzien van de gezamenlijke bijeenkomst van ministers van binnenlandse zaken en justitie met de ministers van de landen van het Oostelijk Partnerschap wat wordt verstaan onder het nabuurschapsbeleid en wat de inbreng van Nederland zal zijn op de komende informele raad ten aanzien van dit punt. De EU wil het beleid en instrumenten wijzigen om sneller te kunnen inspelen op ontwikkelingen ter voorkoming van crises. Hiervoor zijn hervormingen nodig op het gebied van de rechtsstaat. Welke hervorming staan de Minister en de Staatssecretaris voor ogen?

3. Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vinden het verstandig in Europees verband te spreken over terrorismedreiging. Het doel moet zijn de samenwerking te verbeteren en van elkaar te leren. Tegelijkertijd moeten we ervoor zorgen dat de genomen maatregelen effectief en proportioneel zijn. Naar de mening van deze leden heeft het weinig nut om grootschalig en ongericht vluchtgegevens uit te wisselen. Het verleden heeft ons geleerd dat het weinig zin heeft grote databanken te verzamelen en uit te wisselen, aangezien achteraf vaak blijkt dat terreurverdachten op verschillende lijsten van verdachte personen voorkwamen en desondanks niet voldoende in de gaten werden gehouden. Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris dit erkennen of dit aanleiding is te pleiten voor gerichtere samenwerking. In dit kader vragen voornoemde leden naar de richtlijn aangaande de uitwisseling van vluchtgegevens van intra-EU-vluchten. Bij de leden van de SP-fractie leven grote twijfels over een dergelijke database waarin de privacy van alle reizigers wordt geschonden zonder dat het een effectief middel is in de strijd tegen terreur. Zij vragen duidelijk te maken welke opstelling Nederland kiest in dit dossier tijdens de informele JBZ-raad. Hetzelfde vragen zij aangaande het voorstel van de Belgische vicepremier om alle nationale databanken van Nederland, Belgie en Luxemburg onderling te delen. Ook bij dit voorstel hebben deze leden grote twijfels over de effectiviteit.

Voorts vragen de leden van de SP-fractie graag een uitgebreide reactie op het bericht dat een adviseur van de EU wil dat internetbedrijven verplicht de encryptiesleutels van gebruikers in moeten leveren, om inlichtingendiensten te helpen met de strijd tegen terrorisme. Achten de Minister en de Staatssecretaris dit wenselijk en proportioneel?

Wat de aan het woord zijnde leden betreft moeten inlichtingendiensten op basis van gelijkwaardigheid samenwerken en al die informatie delen die noodzakelijk is om aanslagen te voorkomen. Deze leden vragen of deze visie wordt gedeeld en of dit ook de inzet zal zijn tijdens de informele JBZ-raad.

De leden van de SP-fractie zien een samenwerking voor zich waarbij de uitwisseling van noodzakelijke gegevens centraal staat zodat terroristen niet de kans krijgen onder de radar te verdwijnen door naar een ander land te reizen. Datzelfde geldt voor geradicaliseerde personen die naar Syrië willen vertrekken. Informatie over die personen moet effectief gedeeld worden zodat zij niet, nadat zij via Europese landen zijn gereisd, in Turkije de grens over kunnen steken. Met welke voorstellen zal Nederland komen om die samenwerking tussen Europese diensten te verbeteren?

De aan het woord zijnde leden merken op dat op dit moment door tien lidstaten (waaronder Nederland) een overeenkomst is getekend over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een voortdurend actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen. In hoeverre betreft de uitwisseling van informatie in een netwerk binnen Europol ook de kennis die aanwezig is bij inlichtingendiensten? In hoeverre betreft het netwerk echt nieuwe en intensievere samenwerking? Wat houdt een mogelijk fusion centre in?

Voornoemde leden lezen verder in de brief over het delen van nationale databanken tussen Benelux-landen dat Nederland een toegevoegde waarde ziet in het verbinden van informatie over jihadgangers en de instrumenten waarmee deze informatie ontsloten en uitgewisseld wordt. Deze mogelijkheden worden dan ook verkend. Wordt hiermee niet gewoon erkend dat de Minister en de Staatssecretaris voor het delen van databanken zijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is dit proportioneel? Zijn er geen alternatieven? Om welke gegevens gaat het hier? Kan de Kamer op de hoogte worden gehouden van de voortgang van deze verkenning?

De leden van de SP-fractie vragen hoe andere Europese landen omgaan met geradicaliseerde personen. In Nederland zien we dat de familie vaak in een vroegtijdig stadium aangeeft dat een familielid radicaliseert en mogelijk zal vertrekken naar Syrië. De autoriteiten lijken daarop vaak niet adequaat te reageren. Gemeenten lijken voorts niet goed te weten wat zij met geradicaliseerde jongeren aan moeten en lijken machteloos te staan. Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris dit erkennen en hoe zij reageren op signalen van gemeenten dat zij slechts beperkte mogelijkheden en kennis hebben om in te grijpen. De leden van de SP-fractie vragen hoe andere Europese landen op signalen van radicalisering reageren. Voorts vragen zij of er in andere Europese landen voorbeelden van effectieve en succesvolle deradicaliseringsprogramma's bestaan. Kunnen deze programma's beschreven worden en ka duidelijk gemaakt worden wat de succesvolle elementen in die programma's zijn? Voorts vragen deze leden welke elementen van dwang (buiten het strafrecht om) in deze programma's te vinden zijn.

De leden van de SP-fractie lezen in het verslag van de JBZ-Raad van 4 en 5 december 2014 niets terug over de discussie aangaande de eventuele samenloop en overlap tussen Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie. Is hier al over gesproken? Zo ja, wat is er dan besproken? Zo nee, waarom nog niet en wanneer zal dit punt ter tafel komen? Kan de Minister voorts aangeven wat zijn bijdrage was aan de discussie over het Europees Openbaar Ministerie? Wat is zijn oordeel over de conclusie van de eurocommissaris dat er duidelijk nog moet worden gewerkt aan het vinden van een juist evenwicht? Verwacht de Minister dat een compromis over de invulling van het EOM haalbaar is?

De aan het woord zijnde leden hebben met zorg kennisgenomen van de opmerking van de Staatssecretaris dat geen recht op gefinancierde rechtsbijstand mag zijn bij minder zware feiten of bij eenvoudige zaken, omdat dit niet altijd proportioneel of noodzakelijk is. Kan deze stellingname worden toegelicht? Wanneer is een beroep op gefinancierde rechtsbijstand door een verdachte of beklaagde volgens hem disproportioneel of niet noodzakelijk? Wanneer is een strafbaar feit niet zwaar genoeg of een zaak eenvoudig genoeg? Hoe wil hij in de praktijk gaan beoordelen of een bepaalde zaak prima zonder rechtsbijstand kan worden afgedaan en of een verdachte of beklaagde hier toch niet door benadeeld wordt?

4. Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister en de Staatssecretaris naar de opstelling in de JBZ-Raad in de discussie over de totstandkoming van een Europees systeem voor uitwisseling van PNR-gegevens. Welk standpunt gaan zij hierin innemen namens Nederland? Zijn zij bereid zich aan te sluiten bij zijn Europese collega's die hebben aangegeven snel over te gaan tot instelling van een dergelijk systeem, gelet op de recente terroristische aanslagen? Zijn zij voorts bereid de Europese collega's te vragen naar de wijze waarop in andere lidstaten (al) invulling wordt gegeven aan de totstandkoming van een nationaal register? Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid deze discussie op korte termijn ook weer met de Tweede Kamer te voeren? Wordt de opvatting van deze leden gedeeld dat Nederland niet langer kan achterblijven ten aanzien van het opslaan en delen van passagiersgegevens, gelet op het substantiële dreigingsniveau van aanslagen en de recente gebeurtenissen in Parijs? Kan een overzicht worden gegeven van de lidstaten die zich een voorstander hebben getoond van bovengenoemd systeem?

De leden van de CDA-fractie vragen naar de uitwerking van de op 16 januari 2015 tot stand gekomen overeenkomst tussen tien lidstaten over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een voortdurend actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen. Is dit een voortzetting van bestaande samenwerking tussen de inlichtingendiensten of is er sprake van een nieuw samenwerkingsverband?

5. Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de JBZ-Raad. Zij willen graag een reactie op de uitspraak van eurocommissaris Timmermans die heeft aangegeven dat de Commissie overweegt een nieuw voorstel in te dienen met betrekking tot het EU-PNR systeem.

Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris de opvatting van de leden van de PVV-fractie delen dat de rol van nationale ministers uitgespeeld is als de COSI-werkgroep besluiten in JBZ-verband neemt

zonder dat er een bespreking van ministers aan te pas komt. Zo ja, wat gaat Nederland eraan doen om aan deze werkwijze van de COSI-werkgroep een einde te maken? Zo nee, waarom niet? Delen zij voorts de opvatting van de Commissie-Meijers en deze leden dat nationale parlementen controle moeten hebben op deze werkgroep? Zo ja, Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid dit punt duidelijk te maken in Riga? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen gaat Nederland nemen om ervoor te zorgen dat nationale parlementen deze controle behouden?

De leden van de PVV-fractie vragen een reactie op de uitspraak van de Letse Minister van Justitie (Dzintars Rasnacs) op 21 januari 2015 in het Europees parlement dat in de toekomst bevoegdheden van het Europees Openbaar Ministerie moeten worden uitgebreid? Is de Minister het eens met deze uitspraken? Is de Minister voorts bereid om in Riga aan te geven dat Nederland het niet eens is met de volgende uitspraak van eurocommissaris Jourova afgelopen week in het Europees parlement: «I'm going to have to send out letters to the individual national parliaments and explain why we need the EPPO»? Is de Minister bereid eurocommissaris Jouriva duidelijk te maken dat Nederland deze schoffering van nationale parlementen die een gele kaart hebben getrokken niet accepteert? Is hij voorts bereid om namens Nederland, en in elk geval wat betreft de PVV-fractie, aan te geven dat eurocommisaris Jourova geen misbruik dient te maken van de huidige terroristische dreiging om de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie er doorheen te drukken?

De aan het woord zijnde leden vragen voorts een reactie op recente uitspraken van de voorzitter van de Alliance of Liberals and Democrats for Europe (Guy Verhofstadt) dat toegewerkt moet worden naar één Europese CIA. Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid om in Riga duidelijk te maken dat Nederland zich niet kan vinden in de uitspraken van Guy Verhofstadt en willen zij hier afstand van nemen? Zo nee, waarom niet?

6. Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie merken op dat de aanstaande informele JBZ-Raad in het teken zal staan van de Europese reactie op de toegenomen terreurdreiging door terugkerende Syriëgangers. Begrijpen deze leden het goed dat deze JBZ-Raad zal dienen als voorbereiding van de Europese Raad van 12 februari 2015? In dat geval hechten zij er zeer aan dat de Minister en de Staatssecretaris na deze JBZ-Raad de Kamer binnen een week informeren over de uitkomsten van deze JBZ-Raad en de standpunten die namens Nederland zijn ingebracht zodat de Kamer daar tijdig kennis van kan nemen. Daarbij merken deze leden nog eens nadrukkelijk op dat de Minister-President en de Minister van Veiligheid en Justitie tijdens het debat over de aanslag in Parijs van 14 januari 2015 hebben aangegeven dat het kabinet ten aanzien van de verzameling van reisgegevens vasthoudt aan de gezamenlijk afgesproken positie van het debat van 4 september 2014: «Nederland zal niet de reisgegevens van iedereen, maar alleen van degenen van wie in redelijkheid wordt aangenomen dat het van groot belang is dat wij met grote belangstelling hun reizen volgen.» Zijn de Minister en de Staatssecretaris voornemens om dat standpunt nog eens nadrukkelijk te herhalen tijdens deze informele JBZ-Raad en hiertoe ook bondgenoten te zoeken? Welke lidstaten steunen reeds de Nederlandse positie over het verzamelen van reisgegevens en welke lidstaten maken dan wel neigen tot een beweging in de tegenovergestelde richting?

De aan het woord zijnde leden merken op dat de voorzitter van de Europese Raad heeft aangegeven dat hij zo snel mogelijk een Europese databank met reisgegevens (EU-PNR) wil aanleggen. De ALDE-groep in het Europees parlement heeft de Raad opgeroepen om zo snel mogelijk met een nieuw voorstel hiertoe te komen waarin wordt voorzien in een gedegen uitwerking met waarborgen voor adequate, doelgerichte gegevensverzameling dat past binnen de juridische kaders van de Unie en de democratische rechtsstaat. Wat is de reactie van de Minister en de Staatssecretaris op deze oproep van de liberale fractie in het Europees parlement? Zijn zij, mede gezien de zorgvuldige positie die het kabinet en de Tweede Kamer innemen ten aanzien van het doelmatige gebruik van reisgegevens, bereidt om tijdens de informele JBZ-Raad de noodzaak van een gedegen voorstel te onderstrepen? Beschouwen de Minister en de Staatssecretaris het, net als de liberalen in het Europees parlement, van belang dat de totstandkoming van een gegevensbescherming richtlijn een voorwaarde is voor de totstandkoming van EU- PNR?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Belgische vicepremier op 21 januari 2015 als voorzitter van de BENELUX heeft voorgesteld dat België, Nederland en Luxemburg alle nationale databanken met elkaar moeten gaan delen in de strijd tegen terreur. Daartoe zou een nader plan worden uitgewerkt. Kunnen de Minister en de Staatssecretaris de Kamer nader informeren over wat de BENELUX voorzitter precies heeft voorgesteld, wat de reactie van Nederland is op dit voorstel, of en zo ja welke Nederlandse databases daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen en hoe het voorstel zich verhoudt tot Nederlandse en Europese wetgeving die ziet op de uitwisseling van gegevens, in het bijzonder de wet bescherming persoonsgegevens? Hoe verhoudt deze oproep zich tot de recente stellingname van het kabinet en de Tweede Kamer inzake reisgegevens dat alleen doelgericht gegevens van verdachte personen uitgewisseld kunnen worden en niet alle burgers in een sleepnet van informatieverzameling moeten worden meegenomen?

Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris bereid zijn de Kamer in ieder geval voorafgaande aan iedere JBZ-Raad en indien nodig vaker, prioritair te informeren over de ontwikkelingen rond EU-PNR en het delen van nationale databases tussen lidstaten?

Voornoemde leden merken op dat één van de zeven actiepunten naar aanleiding van de aanslagen in Parijs het verbeteren van de uitwisseling van informatie en analyse is, met name bij Europol, Eurojust en Interpol. Een voortdurend actuele lijst van personen («names of foreign fighters») wordt beoogd. De aanslag in Parijs laat zien dat met name ook het delen van informatie tussen inlichtingendiensten hiervoor van belang is. In hoeverre ziet het voornoemde actiepunt ook op de kennis en informatie die aanwezig is bij inlichtingendiensten en wordt ook beoogd om de samenwerking van Europol, Eurojust en Interpol met inlichtingendiensten te verbeteren?

De leden van de D66-fractie wijzen erop dat de Commissie-Meijers in een brief op 1 december 2014 aandacht heeft gevraagd voor de controle van nationale parlementen op de ambtelijke werkgroep COSI. Deze werkgroep zou steeds vaker besluiten voorbereiden voor de JBZ-Raad waardoor er geen bespreking van ministers meer aan te pas komt en nationale parlementen hun controletaak niet kunnen uitoefenen ten aanzien van die besluiten. In welke mate herkennen de Minister en de Staatssecretaris het beeld zoals dat door de Commissie-Meijers wordt geschetst? Het COSI-oprichtingsbesluit verplicht het Comité het Europees parlement en de nationale parlementen te informeren over zijn werkzaamheden. Wanneer kunnen de parlementen een volgend rapport van COSI

verwachten en op welke wijze denken de Minister en de Staatssecretaris dat zij de Kamer meer inzicht kunnen geven in de onderwerpen die in de COSI werkgroep voorliggen zodat parlementaire controle en invloed op het functioneren van COSI kan plaatsvinden?

II. Reactie van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

1. Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Europese Commissie een nieuw voorstel inzake de uitwisseling van reisgegevens werkt. Deze leden vragen of dit voorstel een adequaat filter bevat waarmee niet-relevante gegevens van niet-verdachte of anderszins gesignaleerde burgers meteen verwijderd kunnen worden. Komt de opstelling van de Nederlandse regering er op neer dat zo een filter een harde voorwaarde is?

De aan het woord zijnde leden vragen of de inzet van de Nederlandse inzet nog steeds is dat de Verordening bescherming persoonsgegevens het recht moet bevatten om zichzelf te laten verwijderen uit internet zoekmachines en sociale media, uitgezonderd journalistieke media en met uitzondering van politici?

De leden van de VVD-fractie merken voorts op dat de betrokkenheid van nationale parlementen bij het controleren van het handelen van Europese agentschappen, waaronder Europol, is geregeld in het Verdrag van Lissabon. De invulling hiervan dient vorm te krijgen via herziening van de afzonderlijke verordeningen die ten grondslag liggen aan deze agentschappen. De Europese Commissie heeft een wijziging van de verordening Europol voorgesteld. Bij de behandeling van de conceptverordening heeft het Europees parlement een resolutie aangenomen met een reeks amendementen. Eén van de amendementen stelt voor de interparlementaire controle van Europol vorm te geven via de oprichting van een zogenaamd Joint Parliamentary Scrutiny Group en deze wettelijk te verankeren in de verordening. De leden van de VVD-fractie vragen een oordeel van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (hierna: de Minister en de Staatssecretaris) over dit amendement. Deze leden zijn geen voorstander van het opnemen van de oprichting van een interparlementaire controlegroep in de tekst van de verordening. Zij geven er de voorkeur aan dat er geen uitwerking in de wettekst komt zodat er voldoende ruimte blijft om één en ander nader vorm te geven. Delen de Minister en de Staatssecretaris deze mening? Zo ja, op welke wijze gaan zij zich maximaal inzetten om te voorkomen dat er een oprichting van een interparlementaire controleroep in de tekst van de verordening wordt opgenomen? Zo nee, waarom niet?

Een mogelijk vorm van interparlementaire controle zou kunnen worden vormgegeven analoog aan de huidige werkwijze en opzet van de COSAC. Hoe zien de Minister en de Staatssecretaris dit?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de fracties van de VVD en ook van, de PvdA, D66, PVV, CDA en SP hebben gevraagd naar de ontwikkelingen op het gebied van de PNR-richtlijn. Het klopt dat er door verschillende partijen is bemerkt dat een nieuw voorstel aan de orde is. Evenwel heeft de Europese Commissie nog niet duidelijk gemaakt wanneer en in welke vorm een nieuw voorstel zal worden gedaan. Dat heeft ook Commissaris Timmermans niet gedaan. Dit ondanks de brede steun in de Raad voor procesvoortgang op dit

onderwerp. Met de Kamer is recentelijk afgesproken dat de regering ten aanzien van de Europese discussies over dit onderwerp geen eigen initiatief zal ondernemen, en de Kamer zal informeren over ontwikkelingen op het EU-PNR dossier en over de opstelling van andere EU-lidstaten daarbij. In de tussentijd wijst het kabinet op het belang van de ordelijkheid van de discussie en op het feit dat een goede gegevensbescherming een belangrijk onderdeel van de materie vormt. Overigens is er in de huidige concept-richtlijn geen sprake van aantasting van de huidige bevoegdheden van de douane om PNR-gegevens te vorderen of aanpassing van het Wetboek van Strafvordering.

Wat betreft de vraag van de VVD-fractie of de inzet van de Nederlandse regering nog steeds is dat de verordening gegevensbescherming burgers het recht moet geven om zichzelf te laten verwijderen uit internet zoekmachines en sociale media met uitzondering van journalistieke media en met uitzondering van politici, merkt het kabinet op dat het recht om te worden vergeten in de verordening, na het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak Google vs. AEPD, iets ruimer moet worden opgevat dan in het ontwerp van de Europese Commissie is voorzien. Het kabinet is van mening dat het recht om te worden vergeten zich primair nog altijd zou moeten richten op het gebruik van sociale media sites, maar na het arrest is een uitbreiding van het vergeetrecht naar het gebruik van zoekmachines onvermijdelijk geworden. Overigens staat dit punt niet op de agenda van de informele JBZ-raad. Verwacht wordt dat dit voorjaar de discussie op dit punt opnieuw zal worden geagendeerd.

Bij de behandeling van de door de Commissie voorgestelde wijziging van de verordening Europol, heeft het Europees parlement een resolutie aangenomen met een reeks amendementen. Eén van de amendementen stelt voor de interparlementaire controle van Europol vorm te geven via de oprichting van een zogenaamd Joint Parliamentary Scrutiny Group en deze wettelijk te verankeren in de verordening. Door de leden van de VVD-fractie gevraagd naar een oordeel van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie daarover, stelt het kabinet dat de inzet van Nederland is om primair aan het Europees parlement en de nationale parlementen over te laten hoe gezamenlijk invulling wordt gegeven aan het uitoefenen van toezicht op het functioneren van Europol. Het opnemen van een artikel in de Europol verordening tot de oprichting van een joint parlementary scrutiny group lijkt het kabinet dan ook niet opportuun. De vraag van de leden van de VVD-fractie of de COSAC-werkwijze daarbij gehanteerd zou kunnen worden, is ter gezamenlijke beantwoording van Europees parlement en de nationale parlementen zelf.

2. Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie willen op basis van de geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad graag een aantal vragen stellen.

Deze leden begrijpen dat ten aanzien van de aanpak van terrorisme enkele EU-lidstaten afspraken hebben gemaakt die de bestaande EU-samenwerking in de strijd tegen terrorisme en jihadstrijders verder moet versterken. Een belangrijk onderdeel is de intensievere samenwerking met internetproviders. Voornoemde leden vragen op welke manier deze samenwerking wordt geïntensiveerd. In hoeverre zullen hierbij concessies gedaan worden aan de bestaande afspraken met betrekking tot gegevensbescherming? Is het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, waar Nederland het jihadisme mede mee wil bestrijden, onderdeel van de verdere discussie in EU-verband?

De aan het woord zijnde leden willen ten aanzien van de PNR-gegevens meegeven dat de manier waarop Nederland nu hiermee omgaat niet belemmerd mag worden door nieuwe dan wel andere regels vanuit Europa. Kunnen de Minister en de Staatssecretaris een toezegging doen op dit punt?

De leden van de PvdA-fractie hebben voorts vragen met betrekking tot de reikwijdte van de algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn gegevensbescherming voor de opsporing en vervolging. De Minister en de Staatssecretaris geven aan dat het niet praktisch is dat een deel van de politietaken voor wat betreft de gegevensverwerking deels onder de richtlijn valt en een ander deel onder de verordening. De voorkeur ligt bij een richtlijn voor alle politietaken. Waarom wordt er niet voor gekozen om het verwerken van gegevens van alle politietaken onder de verordening te laten vallen? Welke belangrijke inhoudelijke verschillen bestaan er tussen de verordening en de richtlijn? De Minister en de Staatssecretaris gaan er vanuit dat op de informele JBZ-Raad uitzicht ontstaat op een bevredigende formulering voor de onderlinge afstemming van de reikwijdtebepalingen van verordening en richtlijn. Waar is die verwachting op gebaseerd?

Voornoemde leden vragen voorts welke best practices Nederland zal inbrengen bij de discussie over vormen van justitiële samenwerking op zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk terrein?

De aan het woord zijnde leden vragen ten aanzien van de gezamenlijke bijeenkomst van ministers van binnenlandse zaken en justitie met de ministers van de landen van het Oostelijk Partnerschap wat wordt verstaan onder het nabuurschapsbeleid en wat de inbreng van Nederland zal zijn op de komende informele raad ten aanzien van dit punt. De EU wil het beleid en instrumenten wijzigen om sneller te kunnen inspelen op ontwikkelingen ter voorkoming van crises. Hiervoor zijn hervormingen nodig op het gebied van de rechtsstaat. Welke hervorming staan de Minister en de Staatssecretaris voor ogen?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie vragen over intensievere samenwerking met internetproviders bij de aanpak van terrorisme en jihadstrijders. Het kabinet heeft begrepen dat het Lets Voorzitterschap voorstelt dat de Europese Commissie met spoed een forum in het leven roept waaraan nationale overheden, vertegenwoordigers van EU-instellingen, vertegenwoordigers van de internetindustrie en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld deelnemen. De Nederlandse inzet zal aansluiten bij dat wat in het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme is aangekondigd en zal gericht zijn op het tegengaan van strafbare uitingen op internet en het bestrijden van de verspreiding van radicaliserende, haatzaaiende, jihadistische content.

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie of het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, waar Nederland het jihadisme mede mee wil bestrijden, onderdeel is van de verdere discussie binnen EU verband. De aanpak in EU-verband sluit aan bij de maatregelen die Nederland in het kader van het actieprogramma implementeert. De nationale aanpak van de diverse lidstaten is continu onderwerp van gesprek tussen de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie van de EU-lidstaten met het oog op het uitwisselen van good practices.

Ten aanzien van de PNR-gegevens, wil de fractie van de PvdA de regering meegeven dat de manier waarop Nederland nu hiermee omgaat, niet belemmerd mag worden door nieuwe/andere regels vanuit Europa, en verzoekt de regering dat toe te zeggen. Voor het antwoord op deze vraag wordt hier verwezen naar het antwoord op de vraag die de VVD over de uitwisseling van reisgegevens heeft gesteld.

Wat betreft de vragen van de leden van de PvdA-fractie over de reikwijdte van de algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn gegevensbescherming voor de opsporing en vervolging, merkt het kabinet op dat de Commissie heeft gekozen voor het instrument van een verordening voor de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt voor alle typen verwerkingen van persoonsgegevens in de Unie, behoudens wanneer deze expliciet zijn uitgezonderd. Voor de gegevensverwerking door de opsporingsdiensten met het oog op de opsporing en vervolging van strafbare feiten wordt een richtlijn voorgesteld. Een verordening heeft rechtstreekse werking in de lidstaten, een richtlijn dient door de lidstaten eerst in de nationale regelgeving te worden omgezet. De Commissie heeft gekozen voor een afzonderlijke richtlijn voor de gegevensverwerking met het oog op de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Het kabinet steunt die keuze. Het kabinet is voorstander van een afbakening tussen verordening en richtlijn die enerzijds een volwaardig niveau van gegevensbescherming biedt voor alle sectoren van het maatschappelijk leven maar die anderzijds voldoende rekening houdt met de effectiviteit van de rechtshandhaving. Het is van belang dat afzonderlijke regels gelden voor de gegevensverwerking ten behoeve van opsporing en vervolging vanwege het specifieke karakter daarvan. De opsporing van strafbare feiten wordt gekenmerkt door een zekere mate van heimelijkheid, dat wil zeggen dat de betrokkene niet altijd op de hoogte is van het feit dat onderzoekshandelingen worden verricht. In het belang van het welslagen van het opsporingsonderzoek is het dan niet wenselijk dat de betrokkene hiervan op de hoogte raakt, zodat informatieplichten jegens de betrokkene niet goed toepasbaar zijn. Hier komt bij dat de gegevensverwerking nauw vervlochten is met de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Vanwege de verschillende nationale regelingen op het terrein van de strafvordering liggen gemeenschappelijke regels inzake de gegevensverwerking voor dit doel minder voor de hand. Doordat de richtlijn alleen van toepassing op opsporing en vervolging zullen de gegevensbeschermingsaspecten van de andere taken van de politie, zoals de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening aan hen die dat behoeven, onder de verordening vallen. In de praktijk zijn deze taken echter niet altijd goed te scheiden. Daarom is de regering voorstander van een reikwijdtebepaling die aansluit bij de politietaken. De regering verwacht dat uitzicht ontstaat op een bevredigende formulering voor de onderlinge afstemming van de reikwijdtebepalingen van verordening en richtlijn omdat het Voorzitterschap een document op tafel heeft gelegd waarin de problematiek helder wordt beschreven en dat, rekening houdend met de verschillende belangen, bruikbare elementen bevat voor een goede discussie zodat gekomen kan worden tot een goede afstemming tussen de richtlijn en de verordening.

Daarnaast vragen de leden van de PvdA-fractie welke best practices Nederland zal inbrengen tijdens de informele JBZ-Raad in Riga, bij de discussie over vormen van justitiële samenwerking op zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk terrein. In Nederland wordt de komende jaren hard gewerkt aan digitalisering van het rechtsverkeer. Dat gebeurt onder andere in de programma’s Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI) en Versterking Prestaties in de Strafrechtsketen (VPS). Binnen de Europese Unie vinden deze activiteiten plaats in het kader van het programma European e-Justice. Een belangrijk project binnen het e-Justice

programma is het e-Codex-project. E-CODEX heeft bouwstenen opgeleverd waarmee het rechtsverkeer op veilige wijze binnen de Europese Unie kan verlopen. Nederland is voornemens nog eens te benadrukken dat het e-CODEX als een «best practice» beschouwt.

Tot slot, over de vraag van de leden van de PvdA-fractie naar de betekenis van het nabuurschapsbeleid en over de gezamenlijke bijeenkomst van ministers van binnenlandse zaken en justitie met de ministers van de landen van het Oostelijk Partnerschap op 29 januari 2015, het volgende. Het nabuurschapsbeleid is het beleid van de Europese Unie ten opzichte van landen die aan de Unie grenzen. Dit beleid is gericht op politieke associatie en economische integratie met deze landen. Het kabinet verwijst in dit verband naar een vorig jaar verschenen voortgangsrapport (Kamerstuk 22 112 nr. 1855). De EU adviseert hierin inderdaad tot een aanpassing te komen van het nabuurschapsbeleid en de daarbij horende instrumenten om zo sneller te kunnen inspelen op ontwikkelingen ter voorkoming van crises. Hervormingen op het gebied van de rechtsstaat zijn ook van belang. Gelet op de grote verschillen tussen nabuurschapslanden onderling, zijn er in dit verband ook grote verschillen tussen de diverse hervormingsagenda's. Het spreekt voor zich dat uiteindelijk geen concessies worden gedaan aan de gemeenschappelijke criteria van de Unie op het gebied van de rechtstaat.

3. Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vinden het verstandig in Europees verband te spreken over terrorismedreiging. Het doel moet zijn de samenwerking te verbeteren en van elkaar te leren. Tegelijkertijd moeten we ervoor zorgen dat de genomen maatregelen effectief en proportioneel zijn. Naar de mening van deze leden heeft het weinig nut om grootschalig en ongericht vluchtgegevens uit te wisselen. Het verleden heeft ons geleerd dat het weinig zin heeft grote databanken te verzamelen en uit te wisselen, aangezien achteraf vaak blijkt dat terreurverdachten op verschillende lijsten van verdachte personen voorkwamen en desondanks niet voldoende in de gaten werden gehouden. Deze leden vragen of de Minister Staatssecretaris dit erkennen of dit aanleiding is te pleiten voor gerichtere samenwerking. In dit kader vragen voornoemde leden naar de richtlijn aangaande de uitwisseling van vluchtgegevens van intra-EU-vluchten. Bij de leden van de SP-fractie leven grote twijfels over een dergelijke database waarin de privacy van alle reizigers wordt geschonden zonder dat het een effectief middel is in de strijd tegen terreur. Zij vragen duidelijk te maken welke opstelling Nederland kiest in dit dossier tijdens de informele JBZ-raad. Hetzelfde vragen zij aangaande het voorstel van de Belgische vicepremier om alle nationale databanken van Nederland, Belgie en Luxemburg onderling te delen. Ook bij dit voorstel hebben deze leden grote twijfels over de effectiviteit.
Voorts vragen de leden van de SP-fractie graag een uitgebreide reactie op het bericht dat een adviseur van de EU wil dat internetbedrijven verplicht de encryptiesleutels van gebruikers in moeten leveren, om inlichtingendiensten te helpen met de strijd tegen terrorisme. Achten de Minister en de Staatssecretaris dit wenselijk en proportioneel?
Wat de aan het woord zijnde leden betreft moeten inlichtingendiensten op basis van gelijkwaardigheid samenwerken en al die informatie delen die noodzakelijk is om aanslagen te voorkomen. Deze leden vragen of deze visie wordt gedeeld en of dit ook de inzet zal zijn tijdens de informele JBZ-raad.
De leden van de SP-fractie zien een samenwerking voor zich waarbij de uitwisseling van noodzakelijke gegevens centraal staat zodat terroristen niet de kans krijgen onder de radar te verdwijnen door naar een ander land te reizen. Datzelfde geldt voor geradicaliseerde personen die naar

Syrië willen vertrekken. Informatie over die personen moet effectief gedeeld worden zodat zij niet, nadat zij via Europese landen zijn gereisd, in Turkije de grens over kunnen steken. Met welke voorstellen zal Nederland komen om die samenwerking tussen Europese diensten te verbeteren?
De aan het woord zijnde leden merken op dat op dit moment door tien lidstaten (waaronder Nederland) een overeenkomst is getekend over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een voortdurend actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen. In hoeverre betreft de uitwisseling van informatie in een netwerk binnen Europol ook de kennis die aanwezig is bij inlichtingendiensten? In hoeverre betreft het netwerk echt nieuwe en intensievere samenwerking? Wat houdt een mogelijk fusion centre in?
Voornoemde leden lezen verder in de brief over het delen van nationale databanken tussen Benelux-landen dat Nederland een toegevoegde waarde ziet in het verbinden van informatie over jihadgangers en de instrumenten waarmee deze informatie ontsloten en uitgewisseld wordt. Deze mogelijkheden worden dan ook verkend. Wordt hiermee niet gewoon erkend dat de Minister en de Staatssecretaris voor het delen van databanken zijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is dit proportioneel? Zijn er geen alternatieven? Om welke gegevens gaat het hier? Kan de Kamer op de hoogte worden gehouden van de voortgang van deze verkenning?
De leden van de SP-fractie vragen hoe andere Europese landen omgaan met geradicaliseerde personen. In Nederland zien we dat de familie vaak in een vroegtijdig stadium aangeeft dat een familielid radicaliseert en mogelijk zal vertrekken naar Syrië. De autoriteiten lijken daarop vaak niet adequaat te reageren. Gemeenten lijken voorts niet goed te weten wat zij met geradicaliseerde jongeren aan moeten en lijken machteloos te staan. Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris dit erkennen en hoe zij reageren op signalen van gemeenten dat zij slechts beperkte mogelijkheden en kennis hebben om in te grijpen. De leden van de SP-fractie vragen hoe andere Europese landen op signalen van radicalisering reageren. Voorts vragen zij of er in andere Europese landen voorbeelden van effectieve en succesvolle deradicaliseringsprogramma's bestaan. Kunnen deze programma's beschreven worden en ka duidelijk gemaakt worden wat de succesvolle elementen in die programma's zijn? Voorts vragen deze leden welke elementen van dwang (buiten het strafrecht om) in deze programma's te vinden zijn.
De leden van de SP-fractie lezen in het verslag van de JBZ-Raad van 4 en 5 december 2014 niets terug over de discussie aangaande de eventuele samenloop en overlap tussen Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie. Is hier al over gesproken? Zo ja, wat is er dan besproken? Zo nee, waarom nog niet en wanneer zal dit punt ter tafel komen? Kan de Minister voorts aangeven wat zijn bijdrage was aan de discussie over het Europees Openbaar Ministerie? Wat is zijn oordeel over de conclusie van de eurocommissaris dat er duidelijk nog moet worden gewerkt aan het vinden van een juist evenwicht? Verwacht de Minister dat een compromis over de invulling van het EOM haalbaar is?
De aan het woord zijnde leden hebben met zorg kennisgenomen van de opmerking van de Staatssecretaris dat geen recht op gefinancierde rechtsbijstand mag zijn bij minder zware feiten of bij eenvoudige zaken, omdat dit niet altijd proportioneel of noodzakelijk is. Kan deze stellingname worden toegelicht? Wanneer is een beroep op gefinancierde rechtsbijstand door een verdachte of beklaagde volgens hem disproportioneel of niet noodzakelijk? Wanneer is een strafbaar feit niet zwaar genoeg of een zaak eenvoudig genoeg? Hoe wil hij in de praktijk gaan beoordelen of een bepaalde zaak prima zonder rechtsbijstand kan worden afgedaan en of een verdachte of beklaagde hier toch niet door benadeeld wordt?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de leden van de SP-fractie

Voor het antwoord op de vragen van de leden van de SP-fractie over het uitwisselen van vluchtgegevens, verwijst het kabinet naar het antwoord op de vraag de leden van de VVD-fractie daarover hebben gesteld.
Op de vragen de leden van de SP-fractie naar een uitgebreide reactie op het bericht dat een adviseur van de Europese Unie wil dat internetbedrijven verplicht de encryptiesleutels van gebruikers in moeten leveren, om inlichtingendiensten te helpen met de strijd tegen terrorisme en of de regering dit wenselijk en proportioneel acht, luidt het antwoordt van het kabinet dat de Europese Contra Terrorisme Coördinator (EU CTC) in het document van 17 januari 2015 stelt dat het gebruik van (decentrale) encryptie in toenemende mate rechtmatige interceptie door competente nationale autoriteiten bemoeilijkt of zelfs onmogelijk maakt. De EU CTC stelt voor dat de Europese lidstaten de Europese Commissie uit te nodigen om regels op te stellen die in de EU opererende internet- en telecombedrijven ertoe verplicht om onder bepaalde voorwaarden – zoals uiteengezet in nationale wet- en regelgeving en in volledige overeenstemming met fundamentele rechten – toegang te verlenen aan competente nationale autoriteiten, bijvoorbeeld door encryptiesleutels te delen. Wat de EU CTC signaleert is een groeiend probleem voor onze diensten in hun strijd tegen georganiseerde misdaad en terrorisme. Alvorens een positie in te nemen, wil het kabinet eerst voorstellen die hierop gericht zijn, afwachten.
Wat de aan het woord zijnde leden betreft moeten inlichtingendiensten op basis van gelijkwaardigheid samenwerken en al die informatie delen die noodzakelijk is om aanslagen te voorkomen. Deze leden vragen of deze visie wordt gedeeld en of dit ook de inzet zal zijn tijdens de informele JBZ-raad.
Het kabinet is voorstander van samenwerking tussen inlichtingendiensten en vraagt hier ook in EU verband aandacht voor.
De leden van de SP-fractie zien een samenwerking voor zich waarbij de uitwisseling van noodzakelijke gegevens centraal staat zodat terroristen niet de kans krijgen onder de radar te verdwijnen door naar een ander land te reizen. Datzelfde geldt voor geradicaliseerde personen die naar Syrië willen vertrekken. Informatie over die personen moet effectief gedeeld worden zodat zij niet, nadat zij via Europese landen zijn gereisd, in Turkije de grens over kunnen steken. Met welke voorstellen zal Nederland komen om die samenwerking tussen Europese diensten te verbeteren?
Nederland ziet grote waarde in het verbinden van informatie over foreign fighters en de instrumenten waarmee deze informatie ontsloten en uitgewisseld wordt. Zonder dat we als lidstaten spoedig op een veilige manier informatie over jihadisten kunnen uitwisselen is het rendement van nationale initiatieven beperkt. Het uitwisselen van gegevens staat centraal in de maatregelen die de afgelopen periode binnen de EU in uitvoering zijn genomen. Ik verwijs hierbij naar de conclusies van de EU-kopgroep jihadisme van juli 2014, de Europese Raad van augustus 2014 en de JBZ-raad van oktober en december 2014. Tijdens de informele JBZ-raad bezien mijn collega's en ik op welke wijze wij deze aanpak kunnen versterken. In EU verband heb ik herhaaldelijk het belang benadrukt van het beter benutten van bestaande instrumenten zoals het SIS en Europol alsmede de systematiek van gegevensuitwisseling die wordt gebruikt bij FIU-net. Ik blijf dit doen.
De leden van de SP-fractie merken op dat op dit moment door tien lidstaten (waaronder Nederland) een overeenkomst is getekend over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een voortdurend actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen. Zij vragen in hoeverre de uitwisseling van informatie in een netwerk binnen Europol

ook de kennis betreft die aanwezig is bij inlichtingendiensten. En in hoeverre het netwerk echt nieuwe en intensievere samenwerking betreft, alsook wat een mogelijk fusion centre inhoudt. Voor het antwoord op deze vraag verwijst het kabinet naar het antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie, over informatie die via Europol over foreign fighters wordt uitgewisseld.
De leden van de SP-fractie lezen verder in de reactie van het kabinet over het delen van nationale databanken tussen Benelux-landen dat Nederland een toegevoegde waarde zit in het verbinden van informatie over jihadgangers en de instrumenten waarmee deze informatie ontsloten en uitgewisseld wordt en dat het kabinet deze mogelijkheden dan ook verkend. De leden vragen of hiermee niet gewoon erkend wordt dat de regering voor het delen van databanken is en zo nee, waarom niet. Het antwoord van het kabinet op deze vragen luidt als volgt. In de reactie van het kabinet wordt gesproken over de toegevoegde waarde in het verbinden van informatie over jihadgangers en de instrumenten waarmee deze informatie ontsloten en uitgewisseld wordt. Hiermee doelt het kabinet onder andere op het, binnen de huidige wettelijke kaders, delen van politie-informatie over (potentiële) jihadgangers.
Voorts stellen de leden van de SP-fractie diverse vragen over hoe gemeenten en andere Europese landen omgaan met geradicaliseerde personen. Het antwoord van het kabinet luidt dat gemeenten er niet alleen voor staan in de aanpak van het jihadisme. Het Rijk ondersteunt de meest betrokken gemeenten om hun lokale preventieve aanpak verder uit te bouwen. Daarnaast zal een Expertise-unit Sociale Stabiliteit praktische ondersteuning bieden aan gemeenten bij de aanpak van radicalisering en het vroegtijdig signaleren van zorgwekkende ontwikkelingen en maatschappelijke spanningen. Deze Expertise-unit zal naar verwachting in het voorjaar van 2015 operationeel zijn.

Ten behoeve van het inrichten van een nationale exit-faciliteit, die personen begeleidt die uit het jihadisme willen stappen, delen wij actief ervaringen met andere Europese landen, zoals Zweden, Denemarken en Duitsland. Het Radicalisation Awareness Network (RAN) heeft een database met best practices, die hierbij behulpzaam is. Een aandachtspunt is dat de kennis en ervaring die er is op het gebied van deradicalisering grotendeels betrekking heeft op rechts-extremisme. De ervaringen hierbij zijn niet zomaar één-op-één te vertalen naar islamitisch extremisme. Een factor die bijvoorbeeld van belang lijkt te zijn is de mate van vrijwilligheid van de deelname aan deradicaliseringsprogramma's. Ook rijst een beeld op van een proces van kleine stappen, waarbij zowel wordt gestreefd naar resocialisatie en rehabilitatie als naar disengagement (uittreding) en deradicalisering.
De SP-fractie stelt naar aanleiding van het verslag van de JBZ-Raad d.d. 4 en 5 december 2014 enkele vragen over de relatie tussen Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie (EOM), en vraagt naar de bijdrage van de Minister van Veiligheid en Justitie in die Raad. Tijdens de JBZ-Raad van 4 en 5 december jl. is inderdaad niet gesproken over de relatie tussen Eurojust en het EOM. De bepalingen in de ontwerpverordening inzake Eurojust die te maken hebben met het EOM, maken geen deel uit van de gedeeltelijke algemene benadering waarmee de JBZ-Raad instemde. Dit specifieke punt kwam evenmin aan de orde tijdens de bespreking van het agendapunt EOM. Het kabinet verwacht dat dit onderwerp geagendeerd zal worden, zodra er meer duidelijkheid is over de inrichting en taken van het EOM. De Minister van Veiligheid en Justitie heeft tijdens de behandeling van het agendapunt EOM geluisterd naar de inbreng van zijn collega-ministers, maar heeft zelf geen standpunt ingenomen. Het kabinet deelt het oordeel van de Commissaris dat de onderhandelingen over de ontwerpverordening moeten worden voortgezet totdat deze rijp is voor besluitvorming, maar dat dit nu nog niet het geval is. In antwoord op de

vraag of de Minister verwacht dat een compromis over het EOM haalbaar is, kan het kabinet op dit moment slechts herhalen wat de Minister eerder tegenover de Tweede Kamer heeft verklaard, namelijk dat het een gegeven is dat een meerderheid van de lidstaten de oprichting van het EOM politiek steunt. Dat laatste vergroot in zekere zin de kans dat er op enig moment voldoende lidstaten zijn die met de feitelijke start van het EOM kunnen instemmen, maar zegt tegelijkertijd nog niets over hun uiteindelijke aantal. Het is het kabinet daarnaast bekend dat de ambitie van de nieuwe Europese Commissie is dat de onderhandelingen voor het eind van dit jaar zijn afgerond, maar het kabinet waagt zich niet aan een voorspelling of dat ook zal lukken.
Wat betreft de vragen van de SP-fractie over het voorstel van de Commissie over gefinancierde rechtsbijstand, antwoordt het kabinet dat in het voorstel van de Commissie vrijheidsbeneming als enig criterium geldt voor de vraag of de verdachte een recht op gefinancierde rechtsbijstand toekomt. Nederland is van oordeel dat nauwer aangesloten zou moeten worden bij de criteria die voortvloeien uit de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Het gaat dan om de complexiteit van de zaak, de ernst van het strafbare feit, de zwaarte van de straf die valt te verwachten en de mate waarin de verdachte in staat is zichzelf te verdedigen. Nederland is van oordeel dat door aan te sluiten bij die criteria meer recht wordt gedaan aan minimumharmonisatie als bedoeld in artikel 82, lid 2, onder b, VWEU,de rechtsgrondslag van de richtlijn.

4. Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister en de Staatssecretaris naar de opstelling in de JBZ-Raad in de discussie over de totstandkoming van een Europees systeem voor uitwisseling van PNR-gegevens. Welk standpunt gaan zij hierin innemen namens Nederland? Zijn zij bereid zich aan te sluiten bij zijn Europese collega’s die hebben aangegeven snel over te gaan tot instelling van een dergelijk systeem, gelet op de recente terroristische aanslagen? Zijn zij voorts bereid de Europese collega’s te vragen naar de wijze waarop in andere lidstaten (al) invulling wordt gegeven aan de totstandkoming van een nationaal register? Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid deze discussie op korte termijn ook weer met de Tweede Kamer te voeren? Wordt de opvatting van deze leden gedeeld dat Nederland niet langer kan achterblijven ten aanzien van het opslaan en delen van passagiersgegevens, gelet op het substantiële dreigingsniveau van aanslagen en de recente gebeurtenissen in Parijs? Kan een overzicht worden gegeven van de lidstaten die zich een voorstander hebben getoond van bovengenoemd systeem?

De leden van de CDA-fractie vragen naar de uitwerking van de op 16 januari 2015 tot stand gekomen overeenkomst tussen tien lidstaten over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een voortdurend actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen. Is dit een voortzetting van bestaande samenwerking tussen de inlichtingendiensten of is er sprake van een nieuw samenwerkingsverband?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie stellen de Minister en Staatssecretaris diverse vragen naar zijn opstelling in de JBZ-raad in de discussie over de totstandkoming van een Europees systeem voor uitwisseling van passagiersgegevens (PNR). Voor het antwoord op deze vraag zij hier verwezen naar het antwoord op de vraag die de VVD over de uitwisseling van reisgegevens heeft gesteld.

Wat betreft de vraag over de op 16 januari jl. tot stand gekomen overeenkomst tussen tien lidstaten over het opzetten van een netwerk binnen Europol om tot een continu actuele lijst personen («names of foreign fighters») te komen en of dit een voortzetting is van bestaande samenwerking tussen de inlichtingendiensten of dat sprake is van een nieuw samenwerkingsverband, kan het kabinet melden dat ten aanzien van de informatie die via Europol over foreign fighters wordt uitgewisseld, het in alle gevallen op politie-informatie ziet. Zoals eerder gemeld is het in het huidige dreigingsbeeld van belang om ten eerste binnen de bestaande wettelijke kaders intensiever gebruik te maken van de juridische en organisatorische infrastructuur die er in Europa is.

5. Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de JBZ-Raad. Zij willen graag een reactie op de uitspraak van eurocommissaris Timmermans die heeft aangegeven dat de Commissie overweegt een nieuw voorstel in te dienen met betrekking tot het EU-PNR systeem.
Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris de opvatting van de leden van de PVV-fractie delen dat de rol van nationale ministers uitgespeeld is als de COSI-werkgroep besluiten in JBZ-verband neemt zonder dat er een bespreking van ministers aan te pas komt. Zo ja, wat gaat Nederland eraan doen om aan deze werkwijze van de COSI-werkgroep een einde te maken? Zo nee, waarom niet? Delen zij voorts de opvatting van de Commissie-Meijers en deze leden dat nationale parlementen controle moeten hebben op deze werkgroep? Zo ja, Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid dit punt duidelijk te maken in Riga? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen gaat Nederland nemen om ervoor te zorgen dat nationale parlementen deze controle behouden?
De leden van de PVV-fractie vragen een reactie op de uitspraak van de Letse Minister van Justitie (Dzintars Rasnacs) op 21 januari 2015 in het Europees parlement dat in de toekomst bevoegdheden van het Europees Openbaar Ministerie moeten worden uitgebreid? Is de Minister het eens met deze uitspraken? Is de Minister voorts bereid om in Riga aan te geven dat Nederland het niet eens is met de volgende uitspraak van eurocommissaris Jourova afgelopen week in het Europees parlement: «I'm going to have to send out letters to the individual national parliaments and explain why we need the EPPO»? Is de Minister bereid eurocommissaris Jouriva duidelijk te maken dat Nederland deze schoffering van nationale parlementen die een gele kaart hebben getrokken niet accepteert? Is hij voorts bereid om namens Nederland, en in elk geval wat betreft de PVV-fractie, aan te geven dat eurocommisaris Jourova geen misbruik dient te maken van de huidige terroristische dreiging om de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie er doorheen te drukken?
De aan het woord zijnde leden vragen voorts een reactie op recente uitspraken van de voorzitter van de Alliance of Liberals and Democrats for Europe (Guy Verhofstadt) dat toegewerkt moet worden naar één Europese CIA. Zijn de Minister en de Staatssecretaris bereid om in Riga duidelijk te maken dat Nederland zich niet kan vinden in de uitspraken van Guy Verhofstadt en willen zij hier afstand van nemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de PVV-fractie

Op de vragen van de leden van de PPV-fractie over de COSI-werkgroep, merkt het kabinet op dat zij het beeld zoals dat gesteld wordt door de leden van de PVV en de Commissie Meijer, niet herkend. Het Permanente Comité binnenlandse veiligheid, oftewel COSI, is, conform artikel 71 van

het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, opgericht om de operationele samenwerking tussen de lidstaten te verbeteren. COSI acteert binnen de grenzen van zijn mandaat en heeft geen wetgevende bevoegdheden.[1] Formele besluiten worden door de JBZ-Raad genomen. Het parlement wordt hierover geïnformeerd middels de geannoteerde agenda en verslagen van deze Raad. Conform artikel 6 van het oprichtingsbesluit van COSI worden het Europees parlement en de nationale parlementen door de Raad geïnformeerd over de werkzaamheden van COSI. Inmiddels is er door de Raad driemaal een verslag aan het Europees parlement en de nationale parlementen gezonden. Het laatste verslag is in de zomer van 2014 verzonden en betrof de periode januari 2013–juni 2014. Het volgende verslag wordt aan het einde van het huidige triovoorzitterschap van Italië, Letland en Luxemburg, december 2015, verwacht.

Tot slot vragen de leden van de PVV-fractie wat de Minister vindt van de uitspraak van de Letse Minister van Justitie Rasnacs op 21 januari 2015 in het Europees parlement dat in de toekomst bevoegdheden van het Europees Openbaar Ministerie moeten worden uitgebreid en of de Minister het eens is met deze uitspraken.
Het kabinet herinnert er graag aan dat over de oprichting van het Europees OM (EOM) nog intensieve onderhandelingen plaatsvinden. Tegen die achtergrond is uitbreiding van het mandaat van het EOM op dit moment een enigszins theoretische kwestie. De door u aangehaalde uitspraak moet dan ook worden geacht voor rekening van de Letse Minister van Justitie te komen en enkel diens persoonlijke opvatting weer te geven.
De leden van de PVV-fractie daarnaast naar een reactie van de Minister van Veiligheid en Justitie op de uitspraken van Commissaris Jourová over het EOM in het Europees parlement waarin zij letterlijk zei: «I'm going to have to send out letters to the individual national parliaments and explain why we need the EPPO». Wat het kabinet betreft, staat het mevrouw Jourová vrij een dialoog met nationale parlementen te voeren over het EOM of enig ander onderwerp waarover zij dat nuttig vindt. Het kabinet heeft geen enkel signaal ontvangen dat erop duidt dat mevrouw Jourová de huidige terroristische dreiging zal gebruiken voor het door de leden van de PVV-fractie gememoreerde doel. Het kabinet acht het dan ook niet nuttig haar tijdens de informele JBZ-Raad in Riga te manen van dat doel af te zien.

6. Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie merken op dat de aanstaande informele JBZ-Raad in het teken zal staan van de Europese reactie op de toegenomen terreurdreiging door terugkerende Syriëgangers. Begrijpen deze leden het goed dat deze JBZ-Raad zal dienen als voorbereiding van de Europese Raad van 12 februari 2015? In dat geval hechten zij er zeer aan dat de Minister en de Staatssecretaris na deze JBZ-Raad de Kamer binnen een week informeren over de uitkomsten van deze JBZ-Raad en de standpunten die namens Nederland zijn ingebracht zodat de Kamer daar tijdig kennis van kan nemen. Daarbij merken deze leden nog eens nadrukkelijk op dat de Minister-President en de Minister van Veiligheid en Justitie tijdens het debat over de aanslag in Parijs van 14 januari 2015 hebben aangegeven dat het kabinet ten aanzien van de verzameling van reisgegevens vasthoudt aan de gezamenlijk afgesproken positie van het debat van 4 september 2014: «Nederland zal niet de reisgegevens van iedereen, maar alleen van degenen van wie in redelijkheid wordt aangenomen dat het van groot belang is dat wij met grote belangstelling

[1] Raadsbesluit 2010/131/EU van 25 februari 2010 ter oprichting van het Permanente Comité binnenlandse veiligheid

hun reizen volgen.» Zijn de Minister en de Staatssecretaris voornemens om dat standpunt nog eens nadrukkelijk te herhalen tijdens deze informele JBZ-Raad en hiertoe ook bondgenoten te zoeken? Welke lidstaten steunen reeds de Nederlandse positie over het verzamelen van reisgegevens en welke lidstaten maken dan wel neigen tot een beweging in de tegenovergestelde richting?

De aan het woord zijnde leden merken op dat de voorzitter van de Europese Raad heeft aangegeven dat hij zo snel mogelijk een Europese databank met reisgegevens (EU-PNR) wil aanleggen. De ALDE-groep in het Europees parlement heeft de Raad opgeroepen om zo snel mogelijk met een nieuw voorstel hiertoe te komen waarin wordt voorzien in een gedegen uitwerking met waarborgen voor adequate, doelgerichte gegevensverzameling dat past binnen de juridische kaders van de Unie en de democratische rechtsstaat. Wat is de reactie van de Minister en de Staatssecretaris op deze oproep van de liberale fractie in het Europees parlement? Zijn zij, mede gezien de zorgvuldige positie die het kabinet en de Tweede Kamer innemen ten aanzien van het doelmatige gebruik van reisgegevens, bereidt om tijdens de informele JBZ-Raad de noodzaak van een gedegen voorstel te onderstrepen? Beschouwen de Minister en de Staatssecretaris het, net als de liberalen in het Europees parlement, van belang dat de totstandkoming van een gegevensbescherming richtlijn een voorwaarde is voor de totstandkoming van EU- PNR?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Belgische vicepremier op 21 januari 2015 als voorzitter van de BENELUX heeft voorgesteld dat België, Nederland en Luxemburg alle nationale databanken met elkaar moeten gaan delen in de strijd tegen terreur. Daartoe zou een nader plan worden uitgewerkt. Kunnen de Minister en de Staatssecretaris de Kamer nader informeren over wat de BENELUX voorzitter precies heeft voorgesteld, wat de reactie van Nederland is op dit voorstel, of en zo ja welke Nederlandse databases daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen en hoe het voorstel zich verhoudt tot Nederlandse en Europese wetgeving die ziet op de uitwisseling van gegevens, in het bijzonder de wet bescherming persoonsgegevens? Hoe verhoudt deze oproep zich tot de recente stellingname van het kabinet en de Tweede Kamer inzake reisgegevens dat alleen doelgericht gegevens van verdachte personen uitgewisseld kunnen worden en niet alle burgers in een sleepnet van informatieverzameling moeten worden meegenomen?

Deze leden vragen of de Minister en de Staatssecretaris bereid zijn de Kamer in ieder geval voorafgaande aan iedere JBZ-Raad en indien nodig vaker, prioritair te informeren over de ontwikkelingen rond EU-PNR en het delen van nationale databases tussen lidstaten?

Voornoemde leden merken op dat één van de zeven actiepunten naar aanleiding van de aanslagen in Parijs het verbeteren van de uitwisseling van informatie en analyse is, met name bij Europol, Eurojust en Interpol. Een voortdurend actuele lijst van personen («names of foreign fighters») wordt beoogd. De aanslag in Parijs laat zien dat met name ook het delen van informatie tussen inlichtingendiensten hiervoor van belang is. In hoeverre ziet het voornoemde actiepunt ook op de kennis en informatie die aanwezig is bij inlichtingendiensten en wordt ook beoogd om de samenwerking van Europol, Eurojust en Interpol met inlichtingendiensten te verbeteren?

De leden van de D66-fractie wijzen erop dat de Commissie-Meijers in een brief op 1 december 2014 aandacht heeft gevraagd voor de controle van nationale parlementen op de ambtelijke werkgroep COSI. Deze werkgroep zou steeds vaker besluiten voorbereiden voor de JBZ-Raad waardoor er

geen bespreking van ministers meer aan te pas komt en nationale parlementen hun controletaak niet kunnen uitoefenen ten aanzien van die besluiten. In welke mate herkennen de Minister en de Staatssecretaris het beeld zoals dat door de Commissie-Meijers wordt geschetst? Het COSI-oprichtingsbesluit verplicht het Comité het Europees parlement en de nationale parlementen te informeren over zijn werkzaamheden. Wanneer kunnen de parlementen een volgend rapport van COSI verwachten en op welke wijze denken de Minister en de Staatssecretaris dat zij de Kamer meer inzicht kunnen geven in de onderwerpen die in de COSI werkgroep voorliggen zodat parlementaire controle en invloed op het functioneren van COSI kan plaatsvinden?

Antwoord van de Minister en Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de vragen van de leden van de D66-fractie

Op de vraag van de leden van de D66-fractie of de informele JBZ-Raad van 29 en 30 januari zal dienen als voorbereiding van de Europese Raad van 12 februari antwoordt het kabinet dat het Voorzitterschap inderdaad voornemens is de bespreking van het onderwerp terrorisme in de informele JBZ-raad van 29 en 30 januari als voorbereiding te gebruiken voor de Europese Raad van 12 februari. Het verslag van de bespreking tijdens de informele JBZ-raad over het onderwerp terrorisme zal vóór 7 februari aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Voor het antwoord op de diverse vragen van de leden van de D66-fractie over reisgegevens en de samenwerking van Europol, Eurojust en Interpol met inlichtingendiensten wordt hier verwezen naar het antwoord dat het kabinet hiervoor heeft gegeven op de vraag die de VVD over de uitwisseling van reisgegevens heeft gesteld en naar het antwoord op de vraag van het CDA over informatie die via Europol over Foreign Fighters wordt uitgewisseld.

De D66-leden verwijzen naar wat de Belgische vicepremier heeft 21 januari 2015 als voorzitter van de Benelux heeft voorgesteld over het delen door België, Nederland en Luxemburg van alle nationale databanken in de strijd tegen terreur. Ten aanzien van de vragen over het Benelux voorstel heeft de Minister van Veiligheid en Justitie op 26 januari 2015 een brief aan de Kamer gestuurd met een beantwoording van de vragen van D66 over het voorstel.

Tot slot, wat betreft de vragen over COSI, herkent het kabinet het beeld van de Commissie Meijers, zoals dat volgens de leden van de D66-bestaat, niet. Het kabinet verwijst hier naar de beantwoording van de vragen die de leden van de PVV-fractie over COSI hebben gesteld.